

Õiguskantsler

Indrek Sooniste
Juhatuse liige
SA Tartu Vaimse Tervise
Hooldekeskus
vthk@vthk.tartu.ee

Teie nr

Meie 19.06.2026 nr 7-9/261121/2605271

Kontrollkäik Tartu Vaimse Tervise Hooldekeskuse Nõlvaku hooldekodusse

Austatud Indrek Sooniste

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 7. mail 2026 SA Tartu Vaimse Tervise Hooldekeskuse (edaspidi: hooldekodu) tegevust ja hoolealuste elamistingimusi Nõlvaku 10 majas. Nõlvaku 12 majas tutvuti üldisemalt hooldekodu töökorraldusega. Kontrollkäigust ette ei teatatud. Õiguskantsler on Nõlvaku 12 hooldekodu kontrollinud [13. novembril 2020](#) ja teinud seal järelkontrolli [9. detsembril 2021](#).

Õiguskantsleri nõunikega oli kontrollkäigul kaasas peremeditsiini eriarst (edaspidi: tervishoiuekspert). Nõunikud tegid ringkäigu Nõlvaku 10 majas. Lisaks vesteldi Nõlvaku 12 majas juhtide, meditsiiniõe ja ühe hooldajaga.

[Tegevusloa](#) kohaselt pakub hooldekodu Nõlvaku 10 majas ööpäevaringset üldhooldusteenust kuni 24 inimesele. Kontrollkäigu ajal elas seal 22 inimest. Nõlvaku 12 majas on ööpäevaringse üldhooldusteenuse kohti 48 inimesele ja kontrollkäigu ajal elas seal 42 inimest. Nõlvaku 12 majas jääb kohti vähemaks, nii et alates 31. juulist 2026 on seal 36 kohta (vt [kodulehte](#)).

Nõlvaku 10 maja on ühekorruseline. Hoone on jagatud kaheks tiivaks. Neli magamistuba on ühekohalised, 10 magamistuba kahekohalised. Maja on tänapäevane ja seda kasutatakse alates 2022. aasta augustist. Nõlvaku 12 maja on kolmekorruseline ja seal on ka lift. Selle maja magamistoad on kahe- ja kolmekohalised. Mehed ja naised on paigutatud eraldi tubadesse. Mõlemad hooldekodu majad on kohandatud dementsusega inimeste vajadustele.

Hooldekodu mõlemas majas kasutatakse videoalvet kõikide korruste koridorides ja ühistegevuse ruumides. Magamistubades videoalvet ei kasutata.

Kontrollkäigu ajal oli Nõlvaku 10 hooldekodu töötajate nimekirjas kokku 10 hooldustöötajat ja abihooldustöötajat (edaspidi koos: hooldaja). Majas töötab päevasel ajal (kella 8–20) kolm hooldajat ning öösel üks hooldaja. Nõlvaku 12 hooldekodus on 14 hooldajat. Päevasel ajal on seal töö neli ja öösel üks hooldaja.

Tunnustan hooldekodu selle eest, et peate oluliseks hoolealuste õues viibimist. Palun hoolitsege selle eest, et inimesed saaksid ka edaspidi regulaarselt õues käia.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Hooldusplaanis peaks olema selgelt näha selle ülevaatamise aeg ja hooldusplaanidesse peab kirja panema kõik ettenähtud andmed.

Palun jälgige, et hoolealustele pakutav toit oleks vaheldusrikas. Iga hooldekodu elanik peaks saama kanda talle mõeldud rõivaid. Pesemise ajal tuleb inimesele tagada privaatsus.

Hooldaja töölevõtmisel tuleb kontrollida, kas tal pole kehtivat karistust.

Säilivusaja ületanud ravimid peab nõuetekohaselt hävitama.

Hooldusplaanid

Hooldusplaanide koostamise ja ülevaatamise eest vastutab hooldusjuht. Plaanide koostamisel ja ülevaatamisel osaleb mitu hooldekodu töötajat: juhataja, tegevusjuhendaja, õde ja hooldajad. Hooldekodu selgituste kohaselt koostatakse hooldusplaan inimese saabumisel hooldekodusse ning seda uuendatakse [nõuetekohaselt](#) kuue kuu tagant. Hea on see, et kui inimese tervises seisund on vahepeal muutunud, siis uuendatakse hooldusplaani juba enne seda, kui regulaarne ülevaatamine aeg kätte jõuab.

Suuremal osal kontrollitud hooldusplaanidel olid nende töötajate allkirjad, kes olid osalenud hooldusplaani koostamisel või ülevaatamisel. Mõnel hooldusplaani allkirju ei olnud (nt L. H. hooldusplaani, Nõlvaku 10 maja). Kui plaanil pole allkirju, ei ole võimalik aru saada, kas need töötajad on tegelikult osalenud hooldusplaani uuendamisel või mitte. Palun jälgige, et hooldusplaanid kinnitataks ühetaoliselt.

Hooldekodu töötajad selgitasid kontrollkäigu ajal, et hooldekodu võtab kasutusele uue hooldusplaani vormi. Osa hooldusplaanide oli koostatud juba uuel vormil.

Seni kehtinud vormil koostatud hooldusplaanides ei olnud alati selgelt kirjas, mis kuupäeval oli hooldekodu seda uuendanud. Näiteks on hooldusplaani vormi osa tabel, kus on eraldi tulp tulemuste hindamiseks. Sellesse pole kirja pandud tegevuste elluviimise sisulist hinnangut, vaid on selle hinnangu andmise kuupäev.

Vana hooldusplaani vormil on ka tabel selle kohta, millal tuleb hooldusplaan uuesti üle vaadata ja millal seda tegelikult tehti. Mitmes hooldusplaanis oli see tabel täitmata või osaliselt täidetud. Uuel vormil on hooldusplaani koostamise kuupäev eraldi välja toodud. Soovitan jälgida, et alati oleks selgelt kirjas, mis kuupäeval on hooldusplaan koostatud ja üle vaadatud.

Mitmesse hooldusplaani oli jäetud märkimata, kui sageli olid tegevused kavandatud. Näiteks puudus uuel vormil koostatud hooldusplaanides märge hügieenitoimingute tegemise sageduse kohta. Samuti puudus hooldusplaanides teenuseosutaja hinnang hooldustegevuste elluviimise kohta. Igas hooldusplaanis peab olema kirjas hooldusteenuse osutamise eesmärk, eesmärgi saavutamiseks vajalikud tegevused ja nende sagedus ning teenuseosutaja hinnang tegevuste elluviimise kohta ([sotsiaalhoolekande seadus \(SHS\) § 21 lg 4](#)).

Hooldusplaani vormi uuendamisel soovitan mõelda ka sellele, kuidas hooldusplaani kirja panna kõige olulisem info, mida konkreetse inimese hooldamisel tuleb arvestada. Jäi mulje, et nii hooldusplaani varasem vorm kui ka uus vorm ei ole kohandatud väljatrükkimiseks. Näiteks hoolealuse Ü. K. (Nõlvaku 10 maja) hooldusplaan koosnes 12 leheküljest, kuid neil lehtedel oli

vähe sisulist infot. Selleks, et hooldusplaani oleks võimalik hõlpsalt kasutada, võiks olulise info esitada kompaktselt.

Hooldatava I. M. (Nõlvaku 10 maja) kaustas oli ainult hooldusplaani esileht, plaani sisuline osa puudus. Hooldusplane tuleks alati hoida kindlas kohas, kust neid vajaduse korral hõlpsasti kätte saab.

Palun pöörake tähelepanu, et hooldusplaani oleks selgelt kirja pandud selle ülevaatamise aeg ja et kõik hooldusplaani kajastaksid ettenähtud andmeid.

Hügieen ja privaatsus

Meeldiv oli kuulda, et hooldekodul on kujunenud hea koostöö Tartu Tervishoiu Kõrgkooliga. Kooli podoloogial eriala kutseõppe õpilased käivad praktika käigus hooldekodu elanike jalgu hooldamas. Selline koostöö on hea lahendus.

Hooldatavaid pestakse graafiku alusel. Nõlvaku 10 majas on ette nähtud, et päeva jooksul pestakse kuni neli inimest. Magamistubades olid olemas sirmid, millega tagatakse inimestele privaatsus hooldustoimingute tegemise ajal.

Ülestähendustest selgus, et enamasti pestakse hoolealuseid piisavalt sageli ehk vähemalt kord nädalas (vt sotsiaalkaitseministri [määrust](#)). Siiski oli Nõlvaku 10 majas hoolealuste Ü. K. (2025. a oktoobris) ja H. P. pesemiskordade vahele jäänud 13 päeva (2025. a detsembris).

Kuna rõivaid ja voodipesu vahetatakse regulaarselt enamasti pärast inimeste pesemist, siis vahetati ka riideid pikema ajavahemiku tagant. Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee (European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment – CPT) hinnangul tuleb ka hoolealuste voodipesu vahetada vähemalt kord nädalas.¹

On mõistetav, et alati ei ole võimalik plaanikohaseid tegevusi ellu viia – näiteks siis, kui inimese tervislik seisund on halvenenud. Sel juhul on hea, kui märgitakse üles, mis põhjusel jäeti pesemiskord vahele või voodipesu vahetamata. Näiteks olid hooldustoimingute lehtedele kirja pandud ajavahemikud, kui mõni hoolealune viibis haiglas. Samuti oli eraldi üles märgitud, kui õe korraldusel tehti mõnele hoolealusele kuivpesu (nt H. P. hooldustoimingute leht aprillis 2026, Nõlvaku 10 maja). Selliselt saab hooldekodu säilitada täpsema ülevaate hooldustoimingute tegemisest.

Palun jätkake seda tava ka edaspidi. Soovitan hooldustoimingute lehtedele teha ülestähendusi ka selle kohta, kui hooldustegevusi tehakse tavapärasest harvemini.

Vestlustest selgus, et hooldekodus pestakse sageli ühes pesuruumis kaht inimest üheaegselt. Pesuruumis ei ole eralduskardinat. Selline lahendus ei taga inimestele piisavalt privaatsust.

Kirja tuleks panna ka põhjused, miks hooldustoimingud vahele jäetakse. Palun jälgige, et inimestele tagataks pesemise ajal privaatsus.

---

¹ CPT 2022. a [Itaalia](#) visiit, p 248.

Töötajate registreerimine ja koolitamine

Hooldekodu pakub töötajatele mitmesuguseid täiendkoolitusi: on korraldatud näiteks esmaabikoolitust ja dementsussündroomiga inimestega toimetuleku koolitust. Hooldekodu selgituste kohaselt viivad asutuses koolitusi läbi juhataja ja hooldusjuht oma õpingute raames. Tunnustan hooldekodu selle eest, et leitud on hea viis, kuidas asutuse sees teadmisi edasi anda.

Hooldekodu selgituste kohaselt ei kontrollita hooldajaid tööle võttes seda, kas neil on mõni kehtiv karistus. [SHS § 22 lõige 5](#) näeb ette, et hooldatavatega ei tohi vahetult töötada inimene, keda on karistatud tahtlikult toimepandud kuriteo eest, kui sellega võidakse ohtu seada hoolealuste elu, tervis või vara. Hooldekodu ülesanne on hoolitseda, et töötajad vastaksid kehtestatud nõuetele.

Riigikogu on ette näinud, et teenuseosutajal on õigus kaaluda, kas võtta kehtivat karistust kandev inimene tööle või mitte. Kui inimesel on kehtiv karistus tahtlikult toimepandud kuriteo eest, võib hooldekodu keelduda teda tööle võtmast. Hooldekodu peab hindama inimesest ja tema toimepandud teost tulenevat võimalikku ohtu.² Palun pöörake edaspidi tähelepanu hooldajate karistatuse kontrollimisele.

[Majandustegevuse registri](#) põhjal on näha, et hooldekodu on registri andmeid järjepidevalt uuendanud. Siiski olid registrisse kandmata hooldajate L. A. (Nõlvaku 10 maja) ning I. S. ja I. S.-A. (Nõlvaku 12 maja) andmed. Teenuseosutaja peab tagama, et majandustegevuse üldandmete muutumisel uuendataks ka registri andmeid ning et uued andmed esitataks registripidajale viivitamata, kuid hiljemalt viie tööpäeva jooksul ([majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse § 30 lg 5](#)). Palun esitage registrisse ajakohased andmed.

Hooldekodul tuleb hooldajaid tööle võttes kontrollida, ega neil ei ole kehtivat karistust. Seda tuleks regulaarselt teha ka edaspidi. Majandustegevuse registrisse esitatud hooldajate andmed tuleb hoida ajakohasena.

Abivahendid

Õiguskantsleri nõunikud vaatasid üle ka Nõlvaku 10 majas kasutatavad abivahendid. Hea on see, et töötajate töö hõlbustamiseks kasutatakse mitmeid abivahendeid, näiteks kaht tõstukit ning libilinu ja -laudu.

Ratastoolis istuva inimese toetamiseks on kasutusel spetsiaalne vöö. Hooldekodu selgituste kohaselt kasutatakse seda lähedase nõusolekul. Ratastooli vööga samasse karpi olid pandud ka kollased kinnitusrihmad, mille täpne otstarve tekitas küsimusi.

Tuleb silmas pidada, et kui tekib vajadus mõnd inimest istumisel toetada, siis võib selleks kasutada ainult spetsiaalseid abivahendeid – selleks ettenähtud vöösid või rakmeid. Neid tuleb käsitseda oskuslikult ja teadlikult.³ Muude vahendite kasutamine ei ole asjakohane. Samuti ei või toetavaid vöösid kasutada muul eesmärgil, näiteks inimese liikumise takistamiseks. See on keelatud isegi siis, kui lähedased on selleks nõusoleku andnud. Seda selgitasid õiguskantsleri nõunikud töötajatele ka kohapeal.

Palun jälgige, et hooldatavate istumise toetamisel kasutataks vaid selleks ettenähtud vahendeid.

² Vt sotsiaalhoolekande seaduse eelnõu 98 SE [seletuskiri](#), lk 27 ja 22.

³ Vt ka õiguskantsleri 08.11.2016 kontrollkäiku [Narva Sotsiaaltöökeskuse hooldekodu üksusesse](#), lk 6.

Olme

Kontrollitud magamistoad olid puhtad. Meeldiv oli näha, et Nõlvaku 10 maja magamistubades oli hubasema tunde loomiseks seinad tapetseeritud ja akende ees rippusid tekstiilkardinad. Üldalal oli mitmesuguseid toataimi. Magamistubade ukseraamid olid värvitud punaseks – kontrastsete toonide kasutamine teeb dementsusega inimesele magamistoa ukse asukoha eristamise lihtsamaks.

On mõeldud ka sellele, kuidas tagada maja elektrivarustus võimaliku elektrikatkestuse korral, ja soetatud generaator.

Hooldekodus kasutatakse abi kutsumise süsteemi. Nõlvaku 12 majas on see tehniliselt lahendatud nii, et kui inimene vajutab kutsunginuppu, süttib tema magamistoa juures ukse kohal signaallamp. Töötajate selgituste kohaselt signaali muusse seadmesse ei edastata. Näiteks kui kolmandal korrusel vajab keegi abi ja vajutab kutsunginuppu, kuid hooldaja viibib parasjagu esimesel korrusel, siis info temani ei jõua. Eriti keeruliseks teeb see olukorra öisel ajal, kui majas on ainult üks hooldaja.

Ka [eelmisel kontrollkäigul](#) selgitas õiguskantsler hooldekodule, et tõhus abi kutsumise süsteem on vajalik hooldatavatele turvalise keskkonna ja toimetuleku tagamiseks (SHS [§ 20 lg 1](#)). Hooldatavate ohutuse tagamiseks peab töötaja abivajajast kiiresti teada saama.

Nõlvaku 12 majas hakkas silma, et 0-korrusel koridori ukse juures oli põrandakate kulunud ja katki. Kuigi hooldatavad sellel korrusel ei käi, tuleks töötajate ohutuse tagamiseks ja kukkumise vältimiseks katkine põrandakate ära parandada.

Abi kutsumise süsteemi kaudu peaks info jõudma hooldajani ka siis, kui ta parasjagu ei viibi samal korrusel. Parandage palun Nõlvaku 12 majas katkine põrandakate.

Vaba aja veetmine ja aktiveerivad tegevused

Hooldekodus on argipäevadel tööl tegevusjuhendaja. Nõlvaku 10 majas viibib ta kahel ja Nõlvaku 12 majas kolmel päeval nädalas. Nõlvaku 10 majas tegeldakse inimestega eelkõige individuaalselt, näiteks loetakse neile ette ja tehakse lihtsamaid harjutusi. Tegevused toimuvad kindla päevakava järgi. Mõnel korral aastas pühade ajal korraldatakse hooldekodus üritusi, tähistatakse ka sünnipäevi.

Hea on see, et Nõlvaku 10 maja inimesi viiakse õue võimalikult sageli – kui ilm lubab, siis aidatakse ratastooliga liikujad õue iga päev. Meeldiv oli kuulda, et on mõeldud ka voodihaigetele, nemad viiakse õue koos voodiga. Hooldekodu kinnitas, et seda tehakse soojemal aastaajal.

Palun jätkake seda tava, et inimesed saaksid regulaarselt olla värskes õhus.

Toit ja rõivad

Süüa pakutakse kindlatel kellaaegadel. Nõlvaku 10 majas antakse hommikusööki kella 9.00, lõunasööki kella 13.00 ja õhtusööki kella 17.00 ajal. Lisaks pakutakse õhtuoodet, mida võib serveerida koos õhtusöögiga.

Toit valmistatakse hooldekodu köögis ja tuuakse majja termosnõudes. Paljudele Nõlvaku 10 maja hoolealustele pakutakse püreestatud toitu. Hooldekodu selgituste kohaselt määrab püreestatud

toidu inimesele arst. Vajadusel tehakse ka muud eritoitu, näiteks diabeetikutele. Nii hooldatavad kui ka töötajad rääkisid, et toit on üldiselt maitsev. Kui mõni toit paljudele inimestele ei meeldi, siis antakse sellest kõõki teada ja tehakse kohandusi.

Märtsi ja aprillikuu menüüde põhjal saab öelda, et igal hommikul pakuti erinevat putru ja võileibu. Hommikusöögi saaks muuta siiski vaheldusrikkamaks. Tervishoiuekspert tõi veel välja, et menüüs oli liiga vähe värsked puu- ja köögivilju. Nende osakaalu tuleks suurendada.

Hea on see, et hooldekodus jälgitakse inimeste vedelikutarbimist ja selle kohta tehakse ka ülestähendusi.

Hooldatavad võivad kanda enda rõivaid. Vajadusel annab rõivad ka hooldekodu, kuid need rõivad ei pruugi jääda ainult ühe inimese kasutusse. Üldjuhul saab inimene rõivad peale pesu siiski tagasi. Kui rõivad ei ole nimega tähistatud, siis on keeruline tagada, et need jõuavad pärast pesemist sama inimese kätte. CPT on rõhutanud, et hoolekandeesutustes tuleks vältida rõivaste ühiskasutust. Iga riideese peaks olema ühe inimese kasutuses.⁴

Palun hoolitsege selle eest, et pakutav toit oleks võimalikult vaheldusrikas ning et värskete puu- ja köögiviljade osakaal oleks suurem. Igal hoolealusel olema kasutada ainult talle mõeldud rõivaid.

Meditšiiniline abi ja ravimid

Meditšiiniõde töötab hooldekodus argipäeviti. Nõlvaku 10 majas viibib õde kahel päeval nädalas (teisipäeval ja reedel). Ülejäänud tööpäevadel on õde Nõlvaku 12 majas, kus asub ka tema kabinet. Öösel ja nädalavahetustel õde majas ei ole.

Meditšiiniõe tööülesanne on tegelda iga päev hooldatavate tervisemuredega, vajaduse korral arstidega konsulteerida, ravimeid tellida ja käidelda ning protseduure teha (näiteks sidumised). Oma tegevused dokumenteerib õde kindlas arvutiprogrammis. Sealt on võimalik edastada infot ka tervise infosüsteemi.

Inimeste tervisemuredest teavitavad õde hooldajad. Mitmesugust infot jäetakse ka kaustadesse, kus kajastatakse päevasündmusi. Infot vahetatakse hommikul päevakoosolekul. Tervishoiuekspert soovitas täpsustada töökorraldust, kuidas vajalik teave jõuaks meditsiiniõdele ka selle aja kohta, kui ta ise tööl ei viibi.

Lamatiste ennetamiseks pööratakse inimesi regulaarselt ja selle kohta tehakse ka ülestähendusi. Hea on see, et päevasel ajal vahetatakse inimeste lamamisasendit isegi sagemini kui kahe tunni tagant. Öisel ajal oli mõnikord jäänud pööramise kordade vahele ka kolmetunniseid ajavahemikke (nt Nõlvaku 10 maja hoolealused V. S. ja M. J., 2026. a mai algus). Kontrollkäigu ajal ei olnud hooldekodu kinnitusel ühelgi hooldataval lamatisi.

Kui inimene ei suuda ise asendit muuta, siis tuleb teda ööpäev läbi pöörata vähemalt iga kahe tunni tagant, vajadusel isegi tihedamini.⁵ Öösiti võib 3–4 tunni tagant pöörata patsienti, kellel ei ole suurt ohtu lamatiste tekkeks (kes on hea toitumusega, kellel on kuiv nahk ja ei ole lamatisi). Tervishoiuekspert rõhutas, et sellise otsuse võib teha ainult pärast lamatiste tekkimise riski hindamist ja otsus tuleb dokumenteerida.

⁴ CPT 2015. a [Moldova](#) visiit, p 179.

⁵ „Hoolides ja hoolitsedes“, e-õpik (2023), peatükk 8.3 [Lamatiste ennetamine](#).

Inimese raviskeemi koostab tavaliselt perearst ja inimene võtab hooldekodusse tulles selle skeemi kaasa. Ravimite kordusretsepte annab välja ja ravikeemi muudatusi korraldab samuti perearst või eriarst. Meditsiiniõde hoolitseb selle eest, et info edastataks arstile õigel ajal.

Ravimid komplekteeritakse apteegis individuaalselt doseeritud ravimilindina ja pakendatakse annustena eraldi kilekottidesse. Ravimeid hoitakse igal korrusel lukustatavas ruumis, kus need on pandud lukustatud kappi. Hooldajad jagavad ravimeid vastavalt iga inimese raviskeemile. Dokumenteeritakse ka käsimüügiravimite kasutamist.

Kontrollkäigul märkasid õiguskantsleri nõunikud, et Nõlvaku 10 maja hoolealusele I. M. mõeldud käsimüügiravimi Nurofen säilivusaeg oli läbi saanud (kuni aprillini 2026). Kõlblikkusaja ületanud ravimid tuleb kasutuselt kõrvaldada ja nõuetekohaselt hävitada (vt ravimiseaduse [§-d 35](#) ja [36](#)).

Palun tagage, et meditsiiniõde saaks hoolealuste tervise kohta infot ka selle aja kohta, kui ta ise kohapeal ei viibi. Kõigi ravimite säilivusaega tuleb jälgida ja aegunud ravimid kasutuselt kõrvaldada.

Ootan Teie seisukohta võimaluse korral hiljemalt 31. juuliks 2026.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise